

פרשת העקדה – "עקב אשר שמעת בקולי" – הבנות בדרכי האלוקות

(עולת ראי"ה, חלק א', עמ' צו)

הקדמה על ההבנות של בני האדם בדרכי האלוקות –

"ותמונת ה' יביט", המילים האחרונות של ר' צדוק¹ (צניעות אינטלקטואלית). "תמונת ה' יביט" זו המגמה שכל החיים שלי חייתי באמונה ועכשיו אני רוצה לראות. מה שידעת בחייך באמונה, כשאתה עובר לחדר אחר - לעולם הבא, אתה רוצה כבר לראות. משה רבנו כל חייו למד איך למות?²

מה נקרא השבת בהפטרה? את המנורה של זכריה.

בפשטות ההקשר הוא לראשיתה של הפרשה שעוסקת במנורה. אבל מדוע בחרו דווקא בפרשת המנורה ולא במשהו אחר מן הפרשה, נראה שניתן להציע עוד הצעה... הנביא בהפטרה מדבר על "ויערני", סוף הפרשה מדברת על כללים לנבואה. "אם יהיה נביאך.. בחלום אדבר בו". בהפטרה יש לנו דוגמא לצורת התנבאות שלא מצאנו בנביאים אחרים 'כאדם הנעור משנתו'. לאברבנאל ולרד"ק יש שם בעיה, למה דווקא זכריה התנבא כאדם הנעור משנתו? איפה כתוב בתנ"ך נביאים ראשונים? בזכריה הוא אומר כמו שנאמר לנביאים הראשונים, הוא התכוון לנביאים שהיו בתקופת בית ראשון. מתוך כך המדפיסים אמרו שכשם שיש נביאים ראשונים כך יש נביאים אחרונים. וכך יש גם שחלקו בין כתובים ראשונים ואחרונים³ – בחז"ל אין לנו חלוקה כזאת. האברבנאל מסביר שבתקופת בית ראשון היתה נבואה בעוצמה רבה, בבית שני הנבואה הייתה פחות חזקה ולכן רק נעור משנתו. אמנם היו שנקטו דווקא להיפך.

יש גילויים שהקב"ה מדבר עם בני אדם, הגילויים הללו מוגדרים כערוצים שונים של תקשורת בין הקב"ה לבני אדם, בכך עוסק הקטע שלפנינו:

עקב אשר שמעת בקולי.

במפעל האדם ובהארת חייו, החתום והגלוי⁴ מופרד אחד מחברו. אוצר הרוח פועל פעולתו במחשבה פנימה⁵. הגוף ומפעליו עושים דברים מעשיים⁶, בתור תוצאה מכללות המחשבה אבל לא בתור אחדות שלמה. אמנם מתוך שכללות הקדושה, בכל גווניה, הלא היא השמיעה לקול ד', ההתמסרות לרצון אדון כל, בורא כל עולמי עד מראשית סתר עליון?

¹ אמרה קוצקאית - אם אין לך אגואיזם אתה יכול לשים פס על כולם.

² מסופר על אשתו של.. שעמד למות ואמר לה שכל חייו הוא למד איך למות, אמרה לו – לא אכפת לי שתמשיך ללמוד איך למות עוד כמה שנים..

³ כתובים אחרונים – קראו לספרים החיצוניים.

⁴ יש כל מיני דרכים שבהם באים גילויים לאדם, יש דברים גלויים לאדם ויש דברים החבויים ממנו. לעתים יש לאדם אינטואיציה אך הוא לא יודע לומר ולהגדיר מה מניע אותו. "לבי אומר לי" – רש"י אומר את זה בפרשת תצווה כשהוא מבקש לתאר את האפוד, אומר רש"י ולבי אומר לי שזה הלבוש שלובשות הרוכבות הצרפתיות על הסוס. לבי אומר לי שמה שהקב"ה גלגל שאני אראה את הרוכבת הזו זה בכדי להסביר את האפוד.

⁵ יש חלק מאוד רוחני.

⁶ מחשבה פנימית שמדריכה אותי איך לנהוג בחיי המעשה, אך הפער בין ההרגשה שלי לבין הרציו שלי הוא שני דברים בפני עצמם.

⁷ "יושב בסתר עליון – בצל שדי יתלונן" – אלו דברים שצל שקשה להגיע אליהם.

עד מעמקי אחרית כל פעל גלוי⁸, השמיעה הזאת היא המאחדת עדי עד את ברכת ההויה הגלויה והנסתרת. עקב אשר שמעת בקולי.

מישהו פעם התבטא – האדם הוא מיסטי מטבעו. הרב קוק אמר שהוא מסכים לזה והוא הרגיש את זה בעצמו, לאדם יש יכולות רוחניות.

הביטוי "עקב אשר שמעת בקולי" – מגיע בפרשת העקידה כמסקנה של העקידה. הקטע הוא קטע רעיוני עמוק המדבר על מקורות התודעה העמוקים של האדם עד שהם מגיעים לידי ביצוע. לשמוע בקול ה' זה להבין שבכל מה שאני עושה בחיים, בכל אני רואה את דבר ה'.

אני מבין את הקטע אבל לא יודע למה זו צריכה להיות המסקנה של העקדה. היה פעם יהודי אמיד שבא לישיבה בחו"ל ואמר שהוא מחפש חתן טוב לבתו – מי שיענה לשאלתו, הוא יהיה החתן של בתו. הייתה המולה גדולה בבית המ"ד אך לבסוף אף אחד לא ידע את התשובה. היהודי ארז את חפציו והתכונן לחזור לעירו עד שלפתע הגיע אליו תלמיד אחד בריצה, שאל אותו היהודי – אתה יודע את התשובה? ענה לו שלא אך הוא ישמח לדעת מהי התשובה לשאלה. אמר לו היהודי - אתה תהיה החתן של בתי. אני גם לא יודע את התשובה, אבל חשוב לדעת לשאול ולהבין שיש קושי שזקוק לתשובה.

⁸ אנו מבדילים בין מחשבות מודעות לבין מחשבות שקשה לנו להגדירם, מחשבות כהים ולא ברורים שאנו לא יודעים את מקורם (אולי בעתיד המדע ידע להבין במחשבות האלה). מקורם של אלו השניים משתלשל מהעולם העליון.